

JOSEP MARIA FORN, REALITZADOR I PRODUCTOR

Text: BEATRIZ CABEZAS / Fotos: MARC VILA

"El nostre no és un cinema social"

El realitzador i productor Josep Maria Forn presenta una còpia nova del film 'La piel quemada', un clàssic del cinema català. El film s'ha projectat a les sales Meliès de Barcelona, i hi ha previst de projectar-lo també en unes quantes sales més de Catalunya.

El director de títols tan significatius com *Companys: Procés a Catalunya*, *Ho sap el ministre?* i *Subjúdice*, un film estrenat fa poc, recupera un clàssic del cinema català, de caràcter documental, *La piel quemada*.

—Com és que s'ha reestrenat *La piel quemada* després de més de trenta anys?

—Per mi és un motiu d'alegria, perquè hi ha pel·lícules que al cap de sis mesos de ser estrenades ja s'han fet velles, i la gran alegria de *La piel quemada* és que, trenta-tres anys després d'haver-la rodada, encara és viva, es projecta a Barcelona, i la gent va a veure-la. La vaig reestrenar per una raó, perquè hi ha dues generacions (en el sentit d'Ortega y Gasset, que diu que cada quinze anys n'hi ha una) que no l'han vista. A més, continua parlant de coses actuals: d'emigració, d'integració, de tota aquesta problemàtica que encara ara ens afecta tant. M'ha agradat que es tornés a projectar, perquè és com un clàssic. Amb motiu del centenari del cinema, *La piel quemada* va ser la pel·lícula més votada del cinema català pels crítics. Això també va ser un altre motiu que em va animar a reestrenar-la, i el fet que durant aquests trenta-tres anys, sempre hi hagu hagut un ajuntament, un cineclub o un festival que l'hagi demanada.

—Com a realitzador, com l'ha vista després de tants anys?

—És una pel·lícula que no he deixat mai de veure. Ara m'havia proposat de retocar-la, de canviar-hi al-

gunes coses de muntatge..., però vaig arribar a la conclusió que no, que els defectes que hi pugui veure són propis d'una època determinada, i que la pel·lícula és com és, i per això s'ha presentat ben igual que ara fa trenta-tres anys. Però sí que la presentem amb una còpia nova, diria que millor que no pas la que vam projectar llavors de l'estrena. Si ara tornés a fer la pel·lícula,

la tornaria a rodar exactament igual, amb la mateixa idiomàtica, perquè els personatges parlen l'idioma que han de parlar cadascun d'ells, i en blanc i negre, perquè va molt bé al clima de la pel·lícula.

—Actualment és podria rodar un film del caràcter de *La piel quemada*?

—Continuo pensant que *La piel quemada* és actual. *La piel quemada* és feta sobre la base pròpia dels anys 60, que és quan la vam rodar: agafar dos corrents de sentit contrari i fer un reportatge d'aquests corrents: un que va de sud nord, el corrent de la gana, que puja d'Andalusia a Catalunya per trobar-hi feina, i un altre, el corrent de l'oci, del turisme, que hi ve a passar-hi les vacances. Aquests dos corrents es trobaven a Lloret. Tots dos corrents van canviar la història de Catalunya, l'un socialment, i l'altre econòmic. Ara, trenta-tres anys després,

els corrents continuen igual, però han canviat. Ara els qui vénen ja no són andalusos ni murcians, ara són magribins i subsaharians. I el corrent del turisme continua igual, però té unes característiques diferents, ja no és una gent que arriba a un país en règim dictatorial, sinó una gent que ve del tot desbocada buscant sol, platja, oci... Avui, el personatge de l'obrer anda-

"Allò que necessita el cinema català és encarar-se amb la nostra realitat, reflectir la problemàtica de la nostra societat. Sempre defugim les qüestions socials i ens refugiem en la comèdia o en la història."

lús seria un negre del Maresme, i les condicions serien les mateixes, però les circumstàncies són diferents. La pel·lícula es podria rodar ara mateix i tindria unes connotacions similars.

—*Volia dir que el cinema català actual no es dedica al documental...*

—Allò que necessita el cinema català és encarar-se amb la nostra realitat, reflectir la problemàtica de la societat. Sempre hem recorregut a la comèdia, a la pel·lícula històrica, sempre fugim. Per això, quan va sortir *La piel quemada* es va parlar de neo-realisme català. Realment aquest film i *El último sábado* de Pere Balanyà eren completament oposats al tipus de cinema que feia l'Escola de Barcelona, que era un cinema elitista, estèticament molt depurat, que connectava amb la *nouvelle vague* francesa. En canvi, nosaltres connectàvem amb el neo-realisme italià, de la Itàlia que sortia del feixisme i que provava de reflectir la seva realitat social. Ara només Llorenç Soler, amb la pel·lícula *Saïd*, ha tocat un tema social.

—*El va castigar gaire la censura?*

—Sí, però és curiós, perquè la censura que va sofrir *La piel quemada* va ser d'ordre sexual. Hi ha tallades d'escenes de nit, quan l'actriu belga anava nua, però com que era fet en ple franquisme no es veia res. Ara bé, el règim es va desentendre del fet polític. Com que era un al·legat social, sobretot contra les condicions de vida a Andalusia del peonatge del camp, de la contractació al camp, d'això que era evident, el règim se'n desentenia, en deia *problemática social de España*. Per això no vam tenir dificultats; com que no era un atac directe a l'estat, cosa impossible de fer, si pretenies estrenar la pel·lícula, no va haver-hi censura política. Es més, van acceptar, per primera vegada, que hi hagués diàlegs en català en un film.

—*No n'heu recuperat res?*

—No, hi havia quatre tallades i en van cremar els negatius. En aquella època Fraga ja era ministre i la censura era una mica oberta, però s'emportaven els negatius.

—*Quina mena de censura hi ha a final del segle XX?*

—Censura oficial, cap, però n'hi ha una altra de pitjor: econòmica. Ara pots fer allò que vols, un incest, una violació, no sé si et deixarien atacar la monarquia..., encara hi ha alguns tabús..., però en principi pots fer qualsevol cosa que vulguis. Però ara depens molt més del poder econòmic, és a dir, de la distribució i de l'exhibició. Hi ha aquesta pressió econòmica, una censura molt forta, perquè un film requereix molts diners i, si no tens capital, no el pots fer.

—*Quines diferències més troba a l'hora de realitzar una pel·lícula, avui o fa trenta anys?*

—Per un costat, les condicions actuals són molt més favorables; qualsevol realitzador d'ara dirigeix amb uns pressupostos que, comparats amb els d'abans, són fabulosos. En canvi, els condicionants econòmics de què parlava ara mateix, pressionen els guions. Abans no s'hi ficaven tant, en els guions. Ara, també hi ha un cinema independent, però és quasi nul. Als Estats Units n'hi ha uns quants films, però aquí, poquíssims. El capital no s'arrisca mai, és molt conservador, i decideix allò que hi ha al guió.

—*Per tant, cada dia el cinema tendeix a ser més comercial i menys ideològic?*

—Bé, el cinema sempre ha estat així. A Hollywood no hi ha pràcticament ningú que tingui autèntica llibertat. Abans, Orson Welles o Hitchcock podien rodar allò que volien, ara ni noms com Spielberg no tenen

llibertat, perquè ell mateix com a productor s'autolimita. El cinema sempre té aquest aspecte d'indústria que el vincula a una producció comercial; ara, dintre això hi ha moltes possibilitats i, a més, hi ha el cop de geni. Mira, com a anècdota, explicaré que en una pel·lícula espanyola el productor va dir al director: "Vull un film en què la protagonista sigui la Lolita Sevilla, que canti tres cançons i que passi en un poble d'Andalusia. Sobre aquesta base us dono els diners que vulgueu per fer-la". I es va fer. La pel·lícula era *Bienvenido Mr. Marshall*, de Berlanga. És un cas de geni, perquè és una de les millors pel·lícules espanyoles, no té res a veure amb el cinema folclòric i fa allò que volia el productor. I un exemple recent de geni és *La vida és bella*, de Roberto Benigni: poc et podies imaginar que es pogués fer una comèdia en un camp de concentració! Dins el

"Ara no hi ha censura oficial, però n'hi ha una altra de pitjor: la censura econòmica. Ara pots fer allò que vols, però depens molt més del poder econòmic, de la distribució i de l'exhibició."

cinema, amb tots els seus defectes, sempre hi és possible l'actuació personal, la creativitat.

—*Va ser director de Cinematografia de la Generalitat de Catalunya els anys 80. Com es veu el cinema des d'aquesta plataforma?*

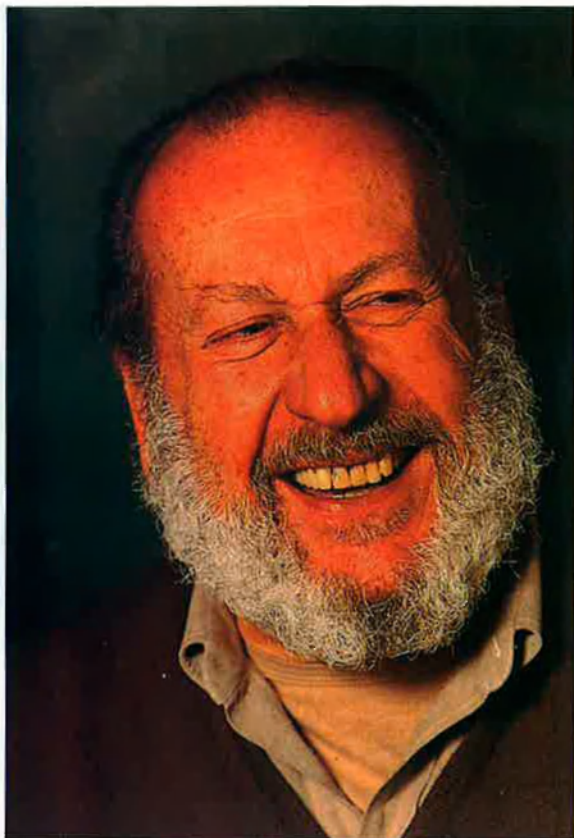
—Jo vaig ser-hi en un moment de profunda crisi del cinema català. Com que sempre he estat vinculat amb el cinema català, vaig considerar que era el meu deure d'anar a la administració, tot i que no era gaire optimista. Era un moment molt baix, perquè corriem el perill que el cinema català desaparegués del tot. Vam tenir un moment d'eufòria, el moment de la transició. Del 75 al 80 la gent feia cues per veure cinema en català, però després va venir la fase de baixa. Hi va haver un moment que, mentre la producció de Madrid pujava, aquí hi havia un perill molt greu: que ens quedéssim sense les infraestructures necessàries. Els millors laboratoris eren aquí i encara hi continuen essent.

A Catalunya sempre hi ha hagut estudis, sales de muntatge, empreses d'il·luminació..., molt abans que no a Madrid, perquè abans de la guerra aquí es feia el cinema més important de l'estat i a Madrid no n'hi havia. Però els anys 80 això trontollava i la gent plegava i se n'anava a Madrid. Vaig iniciar un sistema, que encara perdura, de protecció del cinema català, i em penso que vaig aconseguir de donar-hi una empenta. Ara s'hi haurien d'implicar molt més. En aquest moment em fa una mica de pena de veure que l'administració catalana és molt passiva respecte al cinema, i crec que s'hi hauria d'implicar molt més. A la Generalitat hi ha una passivitat i un mimetisme de la política de Madrid que a mi m'empipa bastant.

—*I què proposa de fer?*

—Apostar pel cinema català. La Generalitat de Catalunya ha apostat pel teatre, només has de veure una cosa: les infraestructures. Catalunya té Teatre Nacional, té Auditori, ara fan la Ciutat del Teatre... De cinema, què hi ha? Cap

estudi. Tots els estudis que hi havia pràcticament han desaparegut. N'hi ha un al Poblenou, però el 95% és ocupat per la televisió, i els d'Esplugues, també. L'única infraestructura que té és la Filmoteca, i mira com està! Ningú no ha pensat que, amb tot l'espai que es perd amb aquesta monumentalitat del Teatre Nacional, es podria haver fet una sala de Filmoteca. La Generalitat s'hi hauria d'implicar molt més perquè, a la llarga, li seria molt més rendible. Ara podem veure en un cinema de Barcelona, després de trenta-tres anys, *La piel quemada*, en canvi no podem veure, per exemple, els magnífics muntatges de teatre que feia en Ricart Salvat en aquella època. No ataco pas el teatre, a mi m'encanta, però vull dir que el cinema perdura, més que no pas les coses realitzades a televisió fins i tot, que moltes vegades esborren. Sembla mentida que no se n'adonin!

—**Què ho fa que la indústria del cinema catalana sigui una mena de ficció?**

—**Que no aposta per les infraestructures que necessita el cinema. La Generalitat fa una política cultural centrada sobretot en el llibre, i oblidada els mitjans actuals, que són l'audiovisual i, en paraules grosses, el cinema. La classe política i cultural catalana viu mirant la literatura, encara s'estima més la galàxia Gutenberg, i no s'adona que avui la cultura circula majoritàriament per la imatge.**

a les versions originals. En aquest moment hi ha vint-i-cinc pantalles en versió original i amb una aflluència de públic notable. Perquè hi ha molta més gent jove que entén l'anglès i que llegeix molt ràpidament, que es troba culturalment més preparada.

—*Per tant, la batalla de la Generalitat pel doblatge al català és una solució a mitges?*

—Em penso que la batalla de la Generalitat és una batalla de normalització lingüística i, en aquest sentit, hi estic d'acord, però no és una batalla de cinema. La batalla pel cinema seria per la versió original i la infraestructura. Tampoc no sóc partidari que, el doblatge, l'hagi de finançar la Generalitat; l'han de finançar les productores americanes, que no ho faran!, i per tant, acabaran obligant la Generalitat a donar uns diners que serien més ben invertits produint cinema aquí. A part donar feina a la gent d'aquí, serien productes nostres.

—*Es pot diferenciar entre cinema català i cinema en català?*

—Sóc un home del cinema català i lluitaré perquè hi hagi cinema català. Ara, com a cinèfil, allò que vull són pel·lícules en versió original. D'una altra banda, a partir del moment que l'estat va obligar a doblar les pel·lícules al castellà, la majoria es projecten doblades al castellà. Llavors és natural que també es doblin al català. Però no em preocupa això, perquè em preocupa més la producció. És a dir, colonitzar culturalment, ho fan molt millor els americans que no pas els castellans. Ens arriben unes quantes pel·lícules castellanes, però nosaltres ja sabem reaccionar-hi culturalment. En canvi, hi ha petites dades que ens fan adonar de com la colonització americana avança. T'ho diré amb un exemple: si abans es traduïen tots els títols de les pel·lícules americanes, aquests dos últims anys hi ha hagut un 30% de títols que no s'han traduït, perquè la publicitat americana és tan forta que ja pot prescindir del doblatge. A més, les generacions joves van molt més

